

Ina diminuziun alarmanta dals Rumantschs

Resultats definitivs da la dumbraziun 2000

■ (anr/ld) Ier ha l'Uffizi federal da statistica publictà ils resultats definitivs davart la situaziun linguistica da la Svizra l'onn 2000. Il dumber dals Rumantschs è sa sminuì per 11,4 pertschient. Il process d'erosiun dal territori rumantsch ha cuntinuà era durant il davos decenni. Il dumber da personas che han inditgà il linguatg rumantsch sco lingua principala è sa reduci per 11,4 pertschient sin 35 095. Ina reduziun marcanta han ins constatà en la diaspora rumantscha.

En il chantun Grischun munta la diminuziun a 8,9 pertschient. Tschintg vischnancas grischunas han midà da la maiortad d'abitants rumantscha tar ina maiortad tudestga numnadain: Alvaschagn/Alvaschein, Brinzauls/Brienz, Laax, Surcuolm e Patzen-Fardün.

Svilup dal dumber dals Rumantschs ils davos 100 onns

L'onn 1900 dumbrava il chantun Grischun 104 520 abitants. Da quests discurrevan 35% rumantsch. Quai vul dir che la part da la populaziun rumantscha en il Grischun era bler pli gronda che la part romanda da la Svizra cun var 20%.

L'onn 1950 dumbrava il Grischun 137 100 abitants, fin l'onn 2000 è il dumber s'augmentà sin 187 058. Ils anno 1950 devi 40 109 (30%) Rumantschas e Rumantschs en noss chantun. Questa part è sa reducida sin 37 878 (23%) l'onn 1970. L'onn 1980 han ins dumbrà 36 017 (22%) abitants da linguatg rumantsch.

Novs criteris:

Linguatg principal e linguatg discurre

Dapi l'onn 1990 vegn differenzià tranter il linguatg ch'ins sa il meglier ed en

il qual ins patratga (linguatg principal) ed il linguatg discurre regularmain. Quai ha gi per consequenza ch'il dumber dals abitants che han inditgà il rumantsch sco linguatg principal è sa reduci marcantamain en il Grischun ed era en Svizra.

L'onn 1990 han 29 679 personas (17%) inditgà il rumantsch sco linguatg principal en il Grischun. Quai munta ina diminuziun da 6338 personas (21%) en cumparaziun cun diesch onns avant. Tar la dumbraziun dal pievel l'onn 2000 han 27 038 personas 14,45% inditgà il rumantsch sco linguatg principal. En il decurs dals davos 50 onns è la part rumantscha en il Grischun sa reducida procentualmain per pli che la mesadad.

L'onn 1990 han 39 569 abitants dal Grischun inditgà il rumantsch sco linguatg discurre, l'onn 2000 è il dumber

sa reduci sin var 38 000 personas (las cifras definitivas n'èn anc betg avant maun).

Situaziun linguistica da la Svizra

La part da las Rumantschas e dals Rumantschs en Svizra è sa sminuida d'1,2% l'onn 1900 sin 1% l'onn 1950. L'onn 1970 devi en tut la Svizra 50 339 personas (0,8%) da linguatg rumantsch. En la Bassa eran alura 12 461 personas. 1990 è il dumber da las Rumantschas e dals Rumantschs en la Bassa sa sminuì sin 9553, ussa vivan anc 8057 personas rumantschas en la Bassa che han inditgà il rumantsch sco lingua principala.

L'onn 2000 han 35 095 abitants en Svizra (0,5%) inditgà il rumantsch sco linguatg principal. Avant diesch onns era quai 39 232 personas (0,6%), quai vul dir ch'il dumber è sa reduci da pas-

sa 4000 personas durant il davos decenni. Interessant è da remartgar ch'il dumber dals abitants che han inditgà il rumantsch sco linguatg discurre è restà en Svizra cun var 63 000 ualti constant ils davos diesch onns.

L'onn 1950 dumbrava la Svizra 4 714 992 abitants, durant ils 50 onns passads fin l'onn 2000 è il dumber d'abitants s'augmentà sin 7 288 010. Fin l'onn 1950 èn ils territoris linguistics da la Svizra restads fitg stabils. Strusch 1% da la populaziun era da lez temp da linguatg ester. Durant ils davos 50 onns è la structura linguistica sa midada. Actualmain discurren var 10% in linguatg betg nazional. Entant ch'il dumber d'abitants da lingua franzosa cun ca. 20% e da lingua taliana cun var 6% è restà fitg stabil en Svizra, è la part che discurre tudestg sa diminuida da 72% sin 64%.